

„Fram, fram! Kristmænd,
Korsmænd, Kongsmænd!“

St. Olaf.

„Ret og Sandhed.“

Katholsk Tidende.

Dette blad udkommer hver søndag og betales med 1 krone pr. kvartal (porto iberegnet). Abonnement modtages i Norge, Sverige, Danmark og Tyskland paa alle postkontorer, men for Kristianias og for andre end forannævnte landes vedkommende i St. Olafs Trykkeri, Akersveien nr. 4, Kristiania. — Bekjendtgjørelser betales med 10 øre pr. petittlinie.

Politisk oversigt.

I det moderne Frankrige bliver forholdene mindre og mindre hyggelige. I 1874—76 var det aarlige gjennemsnitsantal tilfælde af drankergalskab 367, i 1886—88 derimod 729; antallet af de kvindelige patienter er steget mere end de mandlige. Men hvorledes kan det ogsaa være anderledes, hvor der arbeides saa ihærdig for at tilintetgjøre religionens virken i samfundet og berøve presteskabet sin indflydelse. — Det revanchelystne Frankrige ser med mørkt blik og kummerfuldt hjerte paa den tyske keisers besøg hos Frankriges eventuelle forbundsfælle. Besøget har fra Tysklands side vistnok det øiemed at befæste freden — rigskansler Caprivi er da ogsaa reist med — men ved feltmanøvrerne rettes selvfølgelig alle de tyske besøgendes øine speidende paa den russiske hær og dens taktik for bagefter at drage sig det indhøstede kjendskab til nytte. — Man har taget de første skridt til anlæg af en bane gennem Sahara-ørkenen.

Den østerrigske eskadre feirede i mandags sin keisers 60-aars fødselsdag i Kjøbenhavn. Som et nobelt træk skal meddeles, at en deputation af officererne nedlagde pragtfulde kranse paa monumentet for admiral Suenson, der ved Helgoland slog de forenede østerrigske og preussiske skibe i 1864 og vilde have gjort det af med dem, hvis de ikke var flygtede ind paa neutral grund, nemlig ind under det engelske Helgoland, hvorfra de siden ved Englands mangel paa upartiskhed slap uhindrede bort.

Den i forrige nr. omtalte kamp i Ungarn mellem den katholske kirke og kultusministeriet kommer af, at loven om deling af børnene i blandede egteskaber var egenmægtig indført (i 1868) uden nogen overenskomst med kirken. Følgelig holdt de katholske prester sig den ikke efterrettelig, da den stod i strid med den almene kirkelov. Tilmed indeholdt den ingen straffeparagraf. Det sidste blev der bødet paa i 1879; men lidet hjalp det, og saa skjærpede den nuværende kultusminister, grev Czaky, forskrift og straf. Da besluttede en forsamling af biskopperne i april at forelægge Rom sagen og beordrede foreløbig sit presteskab at adlyde ministeriet. Mange prester negtede at adlyde den baade mod kirkeloven og mod guddommelig ret og fornuften stridende statslov, og denne opræden

har nu fundet udtrykkelig anerkjendelse i Rom. — Et katholsk politisk parti er under dannelse.

Ifølge preussisk lov skal katolikkerne være ligeberettigede med protestanterne. Hvor lidet dette overholdes i praksis fremgaar af et eksempel, valgt blandt tusender: I den westpreussiske kreds Schwetz er der 36.000 katolikker og kun 27.000 protestanter. Desuagtet var endnu i 1887 af lærerpersonalet kun de 56 katolikker, hvorimod der var 74 protestanter. Regjeringen gjør nemlig hvad den kan, for ikke at ansætte katholske lærere.

Den nylig afgaaede bairiske førsteminister Lutz, der altid har bekjæmpet den katholske kirke, er ved svær sygdom bleven stillet ansigt til ansigt med døden og er i det høitidelige øieblik gaaet til Canossa: han har udsonet sig med kirken og forlangt sakramenterne.

At der i England ved premierministeren og med dronningens godkjendelse er tildelt kardinalerne rang umiddelbart efter prinserne af blodet er en kirkepolitisk begivenhed, som er hædrende for Englands ledende personer.

Det schweiziske krigsministerium har forbudt udførsel af brevduer.

Afrika-striden mellem Portugal og England er afgjort ved schweizisk voldgift. Dog forlyder endnu intet om, hvordan kjendelsen er falden ud.

I sultanens rige staar det i kirkelig henseende slet til for tiden blandt skismatikerne. Den armeniske patriark, der nylig blev overfaldet i sin domkirke, mens han forrettede, har nedlagt sit embede, da han ikke kan sætte armeniernes krav til Porten om forbedrede forhold igjennem. De græske skismatikeres (de med urette kaldte græsk-katholikers) økumeniske patriark i Konstantinopel har ligeledes maattet takke af; deres „kirke“ er i ustanselig opløsning, da nationalitetsprincippet gjør sig gjældende indenfor den i dette aarhundrede og allerede har løsrevet mangfoldige dele.

I Marokko er der udbrudt stammeopstand mod sultanen. Det er kommet til meget blodige sammenstød, og i førstningen var regjeringstropperne dem, som laa under. — Angaaende kampen mellem marokkanske kabylere og den spanske besætning af Melilla, da vil forviklingen blive løst ved, at Marokko giver officiel opreisning.

Det nordamerikanske senat har givet en bevilg-

ning paa 2000 doll. til forsøg paa, ved hjælp af dynamit-eksplosioner oppe i luften at samle fugtigheden og saaledes kunstig fremkalde regn.

I spidsen for det nylig dannede katholske parti i Brasilien staar erkebispemanden af Bahia, Macedo de Costa, med hvem den frimureriske og religionsfiendske regering ikke vil faa bugt. Sit noviciat har han tilstrækkelig bestaaet ved at sidde 4 aar i fængsel for sin kirkelige holdning overfor kirkens fiender. Det protestantiske „New-York Herald“ mener, at fremtiden vil tilhøre partiet. Hvilken slags folk partiet staar overfor, er klart af juniforfatningens § 8, som fastsætter, at jesuiter er udelukkede af riget, og at al bygning af klostre er forbudt. — Nye delvise ministerskifter har fundet sted.

Samoa-uenigheden mellem Amerika, England og Tyskland er nu fuldstændig afsluttet, idet kong Oskar har udnævnt herrcedshøvding Cederkrantz til overdommer.

Gudstjenesten i St. Olavs kirke i Kristiania.

Søndag den 24de august: Kl. 7 stille messe. — Kl. 8 stille messe med homili. — Kl. 10 høimesse med prædiken. — Kl. 5 andagt med prædiken.

Ugekalender.

Søndag den 24de. 13de søndag efter pinse (Epist.: Gal. 3, 16—22; evang.: Luk. 17, 11—19). Bartholomæus, apostel og martyr. — Mandag. Ludvig IX., konge af Frankrige, † 1270. — Tirsdag. Zephyrinus, pave og martyr, † 217. — Onsdag. Josef Calasanzio, prest og ordensstifter, † 1648. — Torsdag. Augustin, biskop af Hippo og kirkelærer, † 430. — Fredag. Johannes den døbers halshuggelse. — Lørdag. Rosa fra Lima, jomfru af dominikanernes 3dje orden, † 1617.

Søndag den 31te. Raymund Nonnatus.

13de søndag efter pinse.

Evangeliet skildrer os Frelserens møde med ti spedalske mænd. De ni var af Herrens udvalgte folk, børn af Israels hus; den tiende hørte til jødernes nabo-folk og uvenner, samaritanerne, der var en mellemting mellem jøder og hedninger. Som spedalske turde de ikke komme nær til andre mennesker, derfor raabte de paa afstand, om Kristus vilde heldbrede dem. Han sagde dem da ikke udtrykkelig: Vord rene, eller I er rene — men Han bød dem at gaa hen og efter Mose-lovens forskrift fremstille sig for presten. Det kommer dog ud paa ett. Thi presten var ikke ansat til at helbrede spedalske, men til at udstede den attest for helbredelse, der gjengav dem retten til frit at færdes i menneskenes samfund. Det kan altsaa umulig være andet, end at de er blevne helbredte straks ved deres bortgang fra Vorherre.

Den underfulde hjælp burde aabenbart have bevæget alle til at takke sin velgjører; men de var nok saa optagne af tanken paa sine verdslige sysler, som de snart kunde gjenoptage, at de bevingede sine skridt uden at ofre sin velgjører noget ord. Maaske har de flygtig tænkt paa, at de fremfor alt burde takke sin velgjører; dog, det lod de fare som biting, idet de kanske tænkte, at helbredelsen jo ikke var hans verk, men Guds; at den ikke havde kostet ham hverken uleilighed eller offer, hvorimod det tilkom dem som

Abrahams børn at delagtiggjøres i virkningerne af den helbredende kraft.

Af de ti blev den ene, udlændingen, tilbage; han havde ingenting at gjøre hos jødepresten, der afskyede ham som staaende udenfor loven og forjættelsen. Men des mere levende blev i ham følelsen af taknemmelighed, og offentlig gav han denne udtryk.

At utak er verdens løn, det er en gammel erfarings-sandhed; den kjendte ogsaa Frelseren baade som alvidende Gud og som mennesket med bitre erfaringer. Han kunde altsaa ikke blive overrasket ved den nye stadfæstelse af sandheden. Saa havde Jesus lært folket i sine prædikener, at man skal gjøre vel uden at vente sig enten tak eller vinding derfor, da det saaledes sømmer sig børn af den himmelske fader, som ikke undrager selv de utaknemmelige og onde sine velgjerninger.

Desuagtet udtaler Jesus undren og beklagelse over, at de ni ikke viste sig taknemmelige, hvad der er en paamindelse til os om, at overfor Gud — fra hvem alt godt kommer til os — skal vi gjøre det.

Og saaledes være da salmistens bøn (Ps. 102) vor: „Min sjæl! lov Herren, og alt det, som i mig er, lover hans hellige navn. Min sjæl! lov Herren, og glem ikke alle hans velgjerninger, Ham, som forlader dig alle dine misgjerninger; Ham, som læger alle dine sygdomme; Ham, som gjenløser dit liv fra graven; Ham, som kroner dig med miskundhed og barmhjertighed; Ham, som mætter din sjæl med det gode.“

Færd til det hl. land fra Ørknørne.

Af
grev Paul Riant.

(Sluttet.)

Da alle skibene i begyndelsen af efteraaret var seilklare, samlede flaaen sig i Rossø; den bestod af femten store skibe og af nogle andre mindre, hvis antal man ikke angiver. Seks overstyrmand anførte den under jarlens befaling; det var herrerne, som vi allerede har nævnet, nemlig Erling fra Stødle, Aslak fra Hernø, Guthorm fra Hadeland, Magnus Haavardsson, Svend fra Vik og biskop Villiam. Eindrides skibe seilede for sig, og deres besætning bestod af folk af hans stand, rimeligvis forhenværende væringer og krigere, som havde svunget sig op fra menige. Den af Røgnvald fulgte reisevei er overordentlig dunkel; kun saameget er vist, at han fulgte den samme vei som Sigurd og oplevede nogenlunde de samme eventyr. Ved Frankriges kyster kom han til en havn, som heder Verbon eller Nervoen, og som vi antager at være det nuværende Amiens. „Grev, som havde overbefalingen i byen, var nylig død; hans navn“, siger sagaen, „var Geirbjørn (o: tapper).“ Vi antager, at derved sigtes til Raoul den tapre, greve af Vermandois og søn af en prinsesse af det skandinaviske hus i Rusland; denne prinsesse var Anna, Frankriges dronning. Han havde efterladt sig en datter, Ermengarde, der var i sin tidligste ungdom og meget smuk, men befandt sig under sine slegtningers formynderskab. Disse hendes for-

myndere kom overens med hende om at indbyde Rognvald. Jarlen forblev der længe, og borgerne tilskyndte ham til at blive og egne prinsessen; men hun selv opmuntrede ham til at fuldbyrde opfyldelsen af sit givne løfte, og han paa sin side lovede at komme tilbage og egne hende ved sin hjemkomst fra det hellige land. Den 20de december ankom flaaen til Galicien, hvor Rognvald besluttede at kaste anker og at gaa iland for der at tilbringe julefesten. Skjønt man ikke kjender nøiagtig navnet paa det sted, hvor jarlen gik iland, og man kun ved, at han fulgte den samme vei som Sigurd, vilde det dog ikke være saa forunderligt, om de to fyrster efter fyrretyve aars mellemrum var landede netop paa det samme sted. Havnen var behersket af en borg, hvori en fremmed herre ved navn Gotfred (Gudifreyr) havde indsluttet sig; maaske var det pelasgeren Gudisteiz, om hvem det siges, at han tyranserede indvaanerne. Man bereder sig til at indtage borgen; men biskopen forbyder at begynde angrebet, før julefesten er tilende, og den listige Gotfred, der er en lærd og slu gammel mand, kyndig i forskellige sprog, benytter sig af denne frist til at klæde sig ud som stodder, og ved nattetid lader han sig hisse ned udenfor slottet. Snart bliver han var, at der hersker splid og uenighed i korsfarernes leir; han gaar derfor i al hemmelighed hen at træffe Eindride, hvem han forpligter sig til at ville give alle sine skatte paa den betingelse, at Eindride lover ham at skaane hans liv og føre ham til Frankrige. Den 3dje januar begynder jarlen angrebet under trompeternes skrald og stormer, efter ved ild at have bragt murene til at styrte sammen. Man trænger derefter ind i staden, hvor der anrettes et stort blodbad blandt indvaanerne og gjøres et uhyre bytte. Hvad Gotfred angik, da var han forsvunden tilligemed alle sine skatte. Alle beskyldte Eindride for at have ladet den gamle undslippe ved hjælp af røgen, som vinden netop jog hen imod den kant, hvor han havde post.

Fra Galicien vedblev flaaen at herje alle Spaniens kyster, der var i muselmændenes besiddelse, idet den udplyndrede landsbyerne og ihjelslog beboerne; sagaen taler i særdeleshed om én by, som korsfarerne stormede. Beboerne foretog et udfald, og et frygteligt slag leveredes. De beleirede dreves tilbage med betydeligt tab, men jarlen fortsatte desuagtet sin vei uden at erobre staden. Her er rimeligvis tale om en af Alcaçars to frugtesløse beleiringer mellem 1148 og 1157. Sagaen lader iøvrigt jarlen uden nogen anden begivenhed ankomme til strædet ved Gibraltar, hvorigjennem reisen var forbunden med vanskelighed; stormen opholdt korsfarerne der i tre dage. Saasnart flaaen først var kommen ind i Middelhavet, skilte Eindride sig fra de andre og styrede til Marseille, hvor han skulde landsætte Gotfred, som derfra kunde vende tilbage til Aragonien.

Hvad jarlen angik, da drog han først hen at udplyndre Afrikas kyster, hvorfra han styrede kursen mod Sardinien (Sardinar ej). Hver han laa stille i nogen tid, da taage holdt ham op, og han var uvis om, paa hvilket sted han befandt sig. „Pludselig spreder

taagen sig en morgen, og søfolkene faar øie paa to smaa øer. Da de kom nærmere, forekom det dem, at den ene fjernede sig, medens den anden derimod følger dem.“ Jarlen indser sin vildfarelse: de to øer, de troede at have opdaget, var to uhyre skibe af det slags, der kaldes dromunder; de var saa store og laa saa høit paa vandet, at nordmændene fra det øverste af sine skibe neppe vilde have kunnet naa dækket med en entrehage eller en langskaftet stridsøkse. Jarlen sammenkalder da sine lensmænd, og man beslutter at entre det ene af disse skibe. Bestaar besætningen af kristne, vil man seile i forening med det; men er mandskabet hedensk, vil man angribe det, og en 50de del af byttet skal da anvendes til fromme foretagender. Kampen blev aabnet, og medens bispens, som holdt sig i nogen afstand, foretager en flaukebevægelse, hvorved han bortleder de vantros opmærksomhed, klatrer Erlings styrmand, Avdun den rødhaarede, op ad tougverket, som fastholder ankeret, og med økseslag nugger han et hul i skroget; alle stormer da ind ad denne vei og oversvømmer skibsdækket. Erling erholder et frygteligt saar mellem begge skuldre, men snart maa dog muselmændene give tabt. Hele mandskabet paa anføreren nær nedsables, og man sætter ild paa skibet. Rognvald sætter imidlertid kursen over imod Afrika, og da han var gaaet iland i hovedstaden Mahadia eller Tripolis, sælger han til indbyggerne under en vaabenstilstand, som varede en uge, alt det bytte, som overfyldte hans skibe. Fra Afrika tvinger en sterk storm korsfarerne til at søge ind under Kreta; saasnart vinden derefter igjen var bleven gunstig, seiler de videre henimod Palæstina, og en fredag ankommer de til St. Jean d'Acre, hvor de løber ind i havnen med alle seil til og med sine vaabenskjolde ophængte paa siderne af fartøjerne. Sagaen fortæller kun omstændelig jarlens ophold i Akrsborg, hvor han mistede mange af besætningen, blandt andre Torbjørn den sorte, der paa en gang var ridder og skjald og samtidig en af de kjækkeste og lærdeste blandt korsfarerne. Nordmændene foretog de sedvanlige pilgrimsfarer og drog til Jordan, hvor de ankom paa den hellige Laurentius's dag. Alene Rognvald og hans stedsøn Sigmund svømmede over floden for at begive sig ind i vidielunden, der er beliggende paa den modsatte flodbred, og til erindring om sit ophold flettede de der store baand af trænes grene.

Jarlen og Sigmund begyndte derpaa en poetisk væddestrid til ære for Ermengard. Disse kvad og et andet sted i sagaen lader formode, at det ikke var med denne fredelige pilgrimsvandring, at de norske korsfarere vilde lade sig nøie under sit ophold i det hellige land. Under denne forudsætning kan man ikke undlade at sammenholde med den skandinaviske fortælling nogle vestlandske og arabiske krønikeskrivers beretninger, ifølge hvilke ankomsten til Akre af en flaae med pilgrimme indtræffer netop til denne tid, og disse samme forfattere tillægger de sidstnævnte pilgrimme en vis andel i den vigtigste begivenhed under dette afsnit af korstogene, nemlig i beleiringen og indtagelsen af Askalon. Kong Balduin

af Jerusalem, der aaret før nordmændenes ankomst til det hellige land (1153) af mangel paa skibe og paa grund af fuldkommen savn af alle fra okcidenten lovede forsterkninger havde seet sig tvungen til fuldstændig uvirksomhed, havde, saasomt de norske pilegrimme var ankomne, begyndt at beleire Askalon (den 1ste februar). Angaaende det bestemte datum for disse pilegrimmes ankomst (slutningen af mars, to maaneder efter fæstningens indeslutning, eller henimod midten af juni), saa angives det forskjelligt. Ifølge kronisternes udsagn giver kongen, saasomt flaaen er ankommen, straks ordre til at styre med den imod Askalon, idet han lover alle af besætningen høi løn for at formaa dem til at komme og tage del i beleiringen. Saasomt dernæst skibene er blevene fortøjede i nærheden af byen, lader han holde streng opsigt med dem for at forebygge, at de igjen begiver sig paa vei til okcidenten og derved berøver ham en dyrebar hjælp. Ankomsten af disse forsterkninger i de kristnes rækker spreder bekymring blandt de beleirede. De afsender derfor til sin overherre, den ægyptiske sultan, sendebud, der skal fremskynde ankomsten af de friske tropper, som denne fyrste hvort aar pleiede at sende til Askalon. Sultanen iler med at besvare deres opfordring og lader straks betydelige forsterkninger afgaa; men en vis Abbas, som havde overanførselen over disse hjælpetropper, var neppe ankommen til grænsen, før han igjen vender om og begiver sig til Kairo, hvor han søger at formaa de høitstaaende til at deltage i en omveltning af regjeringen. En anden diversion, som forsøgte i Syrien af sultan Nureddin fra Damaskus, hos hvem de beleirede ogsaa havde søgt hjælp, faldt ikke lykkeligere ud. En muselmandsk flaaede, der fra Nilens munding havde begivet sig paa vei, og som ved hjælp af brandere og dykkere havde opnaaet at ødelægge nogle af de kristnes skibe, saa sig nødsaget til at trække sig tilbage uden at have opnaaet, paany at forsyne fæstningen med levnetsmidler. Af vragestumper af sine ødelagte skibe forfærdigede de kristne murbrækkere, kaste-maskiner og et uhyre stort taarn af træ, som de beklæder med nylig flaaede huder for dermed at beskytte det imod den græske ild; de forsyner det endvidere med bueskyttere og slyngkastere, og ved hjælp af minegange og løbegrave opnaar de at rykke nærmere til stadens mure. Hidsige kampe leveres omkring denne maskine. I de første dage af august anvender de kristne endelig den samme fremgangsmaade, som nylig var bragt i anvendelse af de nordiske korsfarere foran Gotfreds slot. Ved foden af stadens mure opstabler de masser af ved og stikker ild paa samme; voldene styrter sammen med stort bulder, og den 12te august overgiver staden sig paa naade og unaade. Var de norske korsfarere med blandt de pilegrimme, hvis ankomst var saa heldbringende for kongen af Jerusalem? Og de blodige kampe, som er besungne af jarlen, falder de sammen med de mindeværdige kjendsgjæringer, som opvækker Vilhelm af Tyrus's beundring? Vi vilde ikke betænke os paa at besvare disse spørgsmaal bekræftende, hvis den nordiske tidsregning ikke frembød en stor forvirring om dette punkt; under den tvil, hvori

vi befinder os, maa vi nøies med at fremsætte spørgsmaalet uden at forsøge paa at løse det.

Ved slutningen af sommeren reiste Røgnvald til Konstantinopel og tog derpaa veien over Italien. Først gik han iland i Dyrrhachium og derefter i Apulien, hvor han forlod sine skibe og købte heste til sig og sine lensmænd. De øvrige af hans ledsagere vendte hjem tilsøs gennem Middelhavet; jarlen og hans følge stansede i Rom, og derfra vendte de tilbage ad pilegrimmenes sedvanlige vei, og juledag 1154 kom jarlen, efter at have opholdt sig nogen tid i Normandiet, tilbage til sine stater, hvor en begejstret modtagelse ventede ham.

Røgnvald, der i 1164 blev myrdet i Katanes af Thorbjørn Klerk, blev straks betragtet af sine under-saatter som en helgen; mangfoldige undergjæringer skede paa hans gravhøi. Aar 1192 lod Bjarne Kolbeins-søn, som var biskop over Ørknørne, den hellige jarls ben indfatte i et relikvieskrin, som man bar høitidelig ind i Magnus den helliges domkirke, hvilken han havde ladet opføre i Kirckwall. Efterat han af pave Cælestin III. var optagen blandt helgenerne, forblev han i lang tid en af Ørknørnes skytspatroner, og endnu den dag i dag er han helten i en mængde provinsiele legender.

Luthers sedelære.

Uden videre kommentar hidsætter vi efter „Luthersk ugeskrift“ nr. 18 o. flg. følgende yderst interessante steder af den „store“ reformators skrifter. De er fuldstændig nok til at karakterisere manden selv og hans levnet, hans lære og hans verk. De blandt andre er i nævnte ugeskrift anvendte for at paavise luthernismens oprindelige lære om menneskets frie vilje.

„Ligeoverfor Gud eller i ting, som angaar frelse eller fordømmelse, har et menneske ingen fri vilje, men er en fange og en træl under Guds eller Satans vilje.“

(De servo arbitrio: Erga Deum etc. p. 160)

„Menneskenes vilje er som et dyr, man rider paa. Hvis Gud rider, vil det og gaar det, som Gud vil, som det heder i salme 73: „Jeg er som et dyr hos Dig.“ Hvis Satan rider, vil det og gaar det, som Satan vil, og ikke er det i menneskets magt at vende sig til eller søge den ene eller den anden; det er dem, der rider, der kjæmper om, hvem der skal faa og beholde det.“ (Sic humana voluntas etc. p. 137)

„Du spørger, Erasmus, hvem der da vil stræbe efter at bedre sig. Jeg svarer: der er ikke heller noget menneske, som kan det.“

(p. 152)

„Der er ikke nogen frihed eller fri vilje til at vende sig bort eller til at ville noget andet, saalænge Guds aand og naade er i mennesket.“

(Scimus fide imeri [?] inseri] etc. p. 156)

„Riget venter de fromme, ogsaa om de selv hverken søger det eller tænker derpaa.“ (p. 234)

„Vor frelse ligger udenfor vore kræfter og raad; den er ene og alene afhængig af Guds gjærning.“

(p. 155)

„Gud glæder sig i onde og ugudelige mennesker og indbyder og kroner deres ugudelighed.“

(p. 284)

„Gud fordømmer dem, der ikke fortjener det; det vil sige, de er fødte i ugudelighed og kan aldeles ikke for, at de er og vedbliver at være ugudelige og saa fordømmes. Deres natur nøder og tvinger dem til at synde og gaa fortabt, ligesom Paulus siger: „Vi var alle vredens kar“ o. s. v.

(p. 362)

„Efter sin vilje gjør Gud os slige, at vi maa nødvendigvis fordømmes.“

(p. 153)

„Gud kroner én ugudelig af naade uden nogen hans fortjeneste, en anden kroner Han ikke, men fordømmer ham, og det endskjønt denne maaske var mindre ugudelig end den anden; i ethvertfald var han ikke mere.“

(p. 366)

„Det, vi hævder, er hovedsummen af evangeliets lære.“

(p. 111)

„Nu, da Gud gjør min frelse uafhængig af min vilje og alene afhængig af sin og ikke lover at bevare mig efter min gjerning og mit løb, men efter sin naade og barmhjertighed, er jeg sikker og tryk . . . Nu er vi ogsaa sikre og trygge, at vi behager Gud ikke paa grund af vor fortjeneste, men paa grund af hans barmhjertige gunst, som er os lovet, ogsaa om vi handler mindre rigtig eller slet, hvad Han ikke tilregner os, men faderlig tilgiver og retter. Heraf roser alle hellige sig i Herren.“

„Lovens ord gjælder kun dem, som ikke føler eller erkjender sin synd.“

(p. 220)

„Kampen maa ende,“ siger Gud. „Jeg maa tilgive dem deres synder, dersom jeg vil, at loven skal opfyldes af dem, ja jeg maa borttage loven; thi jeg ser, de kan ikke andet end synde, særlig naar de mod sine kræfter søger at opfylde loven.“

(p. 224)

„(Ingen, som paastaar, at viljen er fri, tør med sikkerhed sige om nogensomhelst af sine gjerninger), at den behager Gud; men isaafald er det sikkert, at den ikke behager Gud . . . Ikke heller tror han, at han sikkerlig er Gud til behag, hvad der dog er nødvendigt; thi vantroens forbrydelse bestaar netop deri, at man tviler om at være i naade hos Gud, som vil, at man med den allerstørste sikkerhed skal tro dette. Saa bevidner da deres egen samvittighed, at den frie vilje stadig er skyldig i vantroens forbrydelse.“

(p. 341)

(Fortsættes.)

Paa hellig Olafs dag

bragte vort blad en indsendt artikel, der var bygget paa Øverlands illustrerede Norges historie og simpelthen godkjendte den skildring, nævnte verk giver. „Mrgbl.“ for iforgaars indeholder nu følgende, fra katolsk side stammende artikel med den øverlandske skildring.

Øverland contra kong Olaf den hellige.

De fleste mænd af den gamle skole vil vel ligesom jeg blive ilde tilmode, naar de støder paa det vrængebillede, som i Øverlands populære Norges-historie gives af kong Olaf den hellige. Vort lands historie er ikke

saa rig, at vi rolig kan finde os i, at der i almenhedens forestilling indarbeides ringeagt for det store, vi har. Øverlands karakteristik af kong Olaf bliver upaalidelig, selv om man tilsidesætter alt hensyn til tidsalderen og til, hvad der endnu i flere aarhundreder efter kong Olaf Haraldsons tid kunde ske overalt i Europa uden at findes oprørende, ja endog i ly af tidens bedste navne. Hverken Munchs eller Keyzers verker eller andre og nyere lærebøger giver et indtryk, som skulde gjøre denne konges skikkelse usympatetisk. Det er især beundring for de to Olafer, Olaf Trygvason og Olaf den hellige, som har drevet den berømte heroworshipper Carlyle til at skrive sin bog: The early Kings of Norway.

Jeg skal nævne nogle træk af den øverlandske skildring.

„En tør pedantisk stivhed, der næsten er blottet for aand, giver Olaf Haraldsons personlighed et særligt præg. Hans ydre levesæt viser en afmaalt nøiagtighed: „Det var kongens sedvane“, siger sagaen, „at staa tidlig op om morgenen, klæde sig paa og vaske sine hænder, siden at gaa i kirke og høreottesang og morgenmesse, derefter at gaa i stevner og forlige folk eller tale om andet, han fandt nødvendigt.“

Da det vel ikke ansees for „tør, pedantisk stivhed“ at staa tidlig op, vaske sig, klæde sig og gaa til sine forretninger, maa det være hans daglige overvær af morgenmessen, som han faar sine skrub for. Men er hr. Øverland vis paa, at vor fælles yndling Olaf Trygvason ikke har gjort det samme, og at ikke katolske fyrster, som har slotskapel og slotsprest, gjør det den dag idag?

Øverland siger, at kongen ikke som Olaf Trygvason gjerne „tog oxen ved hornene“, men „helst brugte krogveie“ og brød forpligtelser, han havde iudgaaet, naar de ikke fremmede hans sag. Jeg anstrenger mig forgjæves for at opdage, hvorpaa denne karakteristik støttes. Han var altid udveisom, det er sandt; det viste han, da han hjalp sin ven, den engelske konge Ethelred ved Londonner-broen, og i træfningen med Knut den store i Helgaaen og ved flere andre leiligheder. Men ellers var han kanske mere villig, end klogt var, til at „tage tyren ved hornene“. Han straffede paa livet den ved sine forbindelser saa mægtige Ølver paa Egge, da denne sammen med endel andre døbte trøndere listede sig til at fornye de gamle hedenske offerblot blot under foregivende, at det alene var en gemtylig fortsættelse af de gamle drikkelag. Havde kongen istedet derfor „koldt“ beregnet, at levningerne af et hedenskab, som folk ikke turde vedstaa, snart maatte svinde af sig selv, havde hans trone kanske staaet sikrere. Ligeledes, saafremt han havde ladet, som han ikke vidste, at den hedemarkske lendermand Thore, Kalf Arnesens fostersøn, havde modtaget Knut den stores guld.

Øverland siger: „Ligeoverfor personer, af hvem han hverken havde ondt eller godt at vente, kunde han give sig en mine af godmodighed, som klædte ham noksaa smukt.“ Lad se! Ved et lykkeligt træf fangede Olaf straks efter sin ankomst til Norge sin eneste

farlige medbeiler, den unge Haakon jarl, Erik jarls søn og Knut den stores søstersøn. De første ord, som Olaf „med en mine af godmodighed“ sagde til sin fange, var disse: „Det er sandt, som det er sagt, at det ikke er let at finde vakrere folk end disse Hlade-jarler.“ Olaf tog jarlens løfte om ikke at føre vaaben mod ham og lod Haakon med folk og skibe fare over til England.

Efter Øverlands skildring skal Olaf have haft vanskeligt for at vinde folks hjertelag. Der er dog opbevaret mange vidnesbyrd i modsat retning: det trofaste og offervillige venskab, som han fandt hos sin dronning Astrids broder, kong Anund Jakob af Sverige, hos kong Jarisleif i Rusland og hans dronning Ingigerd, hos Ragnvald jarl af Gøthaland og hans hustru Ingeborg, som var Olaf Trygvasons søster, de islandske skjald Sighvats og Tormods trofasthed, Bjørn Stallars angerfulde hengivenhed m. m. Anføreren for hans fienders hær ved Stiklestad, Kalf Arnesen, fandt ikke paa sin side i slaget sine brødre Finn, Torberg og Arne, men maatte møde dem paa kongens side. Olaf sov paa slagmarken med hovedet støttet til Finn Arnesens knæ, medens lendermands-hæren ordnedes af Kalf Arnesen til storm paa den høide, hvor Olaf afventede angrebet, fordi Dag Ringson endnu ikke var naaet frem med sin trop. Er det saa vanskeligt at opdage, at der var hjertelag i forholdet mellem kongen og hans mænd?

Øverland finder en anklage mod kongen deri, at han blev saa forladt. Men man ved, hvormeget middelalderens konger magter, naar deres vasaller ikke var med, endsige naar de var imod. Knut den store tyngede paa Viken. Erling Skjalgsøn var den raadende i det vestlandske Norge, Thore Hund i Nordland. Erling og Thore var forbitrede, fordi deres fælles frænde, Asbjørn Selsbane, var straffet paa livet. Han havde brudt paaskefreden og dræbt en af kongens mænd lige ved hans side. Han blev først ved Erling Skjalgsøns mellemkomst benaadet, men brød derefter vilkaarerne for benaadningen.

Øverland taler i sterke udtryk om kongens hevn-gjerrighed, hadskhed og forfølgelseslyst. Beskyldningen er temmelig vild, naar t. eks. hensees til kongens forhold til den afsatte, blindede Oplands-konge Rørek efter dennes (andet) attentat mod hans liv. Da kongen engang i høimessen Kristi himmelfartsdag havde plads ved siden af Rørek, undgik han dennes dolk alene derved, at han havde reist sig, uden at hans blinde angriber havde merket det. Olaf fik den islandske skjald Thorarin til at tage Rørek med til Island, hvor han blev forsørget hos en af øens stormænd.

Et uhyggeligt træk i Olafs historie er den fornærmelse, han tilføjede Erling Skjalgsøn som „kongesviger“, da denne efter en haabløs kamp var kommet i kongens vold og havde faaet pardon. Som bekjendt fik en af kongens mænd, Erlings uven, derved mod til at løbe hen og hugge Erling ned, før kongen kunde hindre det. Men Olafs jammerraab ved denne begivenhed viser, at han straks saa baade sin brøde og sin straf, og det kan nok være, at det er her, den bodfærdige kongehelgens saga begynder.

Selv Olafs ydre synes den øverlandske skildring ikke at holde ganske fri for karrisering.

„Alt fra sine yngre aar var han saa tyk og før, at man gav ham øgenavnet Digre.“ Oldnorsken har ligesaa vel som nynorsken ordet „tyk“, men bruger det ikke om Olaf. Diger betegner den dag i dag, hvad der tager stort rum. En ung viking kunde vistnok være før og skulderbred, men mon han lettelig blev tyk og fed paa vikingfærden? Peder Clausen har i sin tid forstaaet digre saaledes, at Olaf skulde have været en „lang“ mand. Øgenavn var „digre“ neppe. Den svenske kong Olaf Skotkonungs datter Ingegerd kaldte Olaf i omtale digre, uagtet det var hendes inderlige ønske at blive hans brud, som alle vedkommende, ogsaa svenskerne, ønskede. Men hendes fader var ubøielig, fordi han ligesom Knut den store betragtede Olaf som usurpator af den del, som den svenske konge efter Svolder-slaget skulde have af Norge.

Beretningen om det drømmesyn, hvori Olaf Trygvason bød kongen at fare tilbage fra Rusland og tage sit rige tilbage eller falde med sine, er ikke hos Øverland holdt saa nær til sagaens overlevering, som tilbørligt. For det første viste Olaf Trygvason sig ikke baade stor og „svær“, og dernæst afskar hans ord ikke tænkeligheden af en tragisk udgang. Men virkningen var, at al kongens tvilraadighed var forbi, og at han, som sagaen fortæller, under færden var glad og meddelsom med sine mænd og derved glædede alle, som var ham nær — „gladdi svá alla thá en ner váru“.

Kardinal Newman

faar af tre engelske protestantiske, fremragende aviser nedenstaaende eftermæle, idet de som alle de øvrige blade hævder, at han har været en pryd for England.

„Times“ skriver: „Ett er sikkert: at mindet om hans rene og ædle levnet, der ikke berøres af nogen verdslighed eller blev syret af noget fanatisk træk, vil leve. Hvadenten Rom kanoniserer ham eller ei, vil han være kanoniseret i mange fromme folks tanke i England, og det af mange forskellige tros-samfund. Efterverdenen vil baade ære ham som helgen og digter. Hans liv i Littlemore og Edgabaston vil indpræge sig dybt i alle deres erindring, hvem religion og ophøiet karakter hos et menneske er dyrebar.“

„Standard“ skriver: „Newmans rene og høie karakter er vort fælleseie. Han henlevede frivillig sine dage i tilbagetrukkenhed, idet han viede sig til det, han erkjendte som sandhed, medens han dog kunde være bleven den engelske statskirkes mægtigste mand og reformatoren af det anglikanske system.“

„Pall Mall“ skriver: „Ved kardinal Newmans død har den romerske kirke mistet en af sine to store engelske kardinaler, den engelske litteratur en af sine mest fuldendte mestre, og verden en af sine skønneste hellige mænd.“

Benedikt fra Nursia og hans amme.

Af

Fr. Paludan-Müller.

(Fortsat.)

Her, idet endnu hun talte,
Reiste sig fra bænken ammen,
Rækkende sin yndling haanden.
Benedikt stod op og villig
Ud af grotten hende fulgte
Ned i gangen, hvor han stansed,
Dreiende sit blik og hoved
Efter hyrdepibens toner,
Der saa blide lod sig høre.
Tonerne ham syntes røre;
Taus han stod, imens Cyrilla,
Der kun lidt paa spillet agted,
Utaalmodig ham betragted.
Med sin laurbærkrans om panden,
Med en løvrig kvist i haanden,
Som i dybe tanker stod han,
Lyttende til hyrdestykket,
Hvorned gamle Markus her ham
Som til afsked vederkvæged.
Afskedstanken ham bevæged,
Et par skridt han fremad gjorde,
Og sin pengepung han glide
Lod i haanden paa den gamle,
Der med fattigdom og toner
Lige sterkt hans hjerte rørte.
Da sin ammes røst han hørte:
Kom og følg mig! — Dagen lider;
Hvad jeg lære skal deroppe,
Vel maa ske, før aftensolen
Bort i mulm og taage skrider.
Kom, mit barn, og vær min støtte!
Steil er veien; jeg er mødig.
Og din bistand har jeg nødig. —
Her hans arm hun greb; men Markus,
Bagved løvet, som ham dulgte,
Atter nu sit spil begyndte,
Tolkende sin tak for gaven.
Benedikt Cyrilla fulgte,
Og til blide toners hilsen
Begge to forlod de haven.

III.

Men paa fjeldterrassen skinned
Aftensolen i sin nedgang
Mod Tyrrhenerhavets bølge.
Det var lyst og klart deroppe,
Og i klarhed nedenunder
Laa Campagnen, fri og aaben,
Imod sønden kun begrænset
Af de blaa og dunkle bjerge,
Alle her i aftenrøden
Smykt med rosenrøde toppe.
Og som alt var lyst paa fjeldet,
Var det stille: vinden hviled
Fra sin flugt, og neppe hærlig
Svang i kreds sig myggesværm;

Ingen lyd fra bjergets hulvei
Klang igjen som livets minde.
Og kun altimellem kredsed
Ørnen i en langsom svæven
Høit i luften klippens tinde.
Alt var som i taus forventning
Af det øieblik, da lyset
I sin kamp med mørket viger,
Naar i flammer solen sender
Luft og jord sin afskedshilsen,
Førend, skjult bag purpurdækket,
Ned i bølgerne den stiger.

Midt i denne stilhed toned
Pludselig Cyrillas stemme,
Der med dæmpet lyd og afbrudt
Nedenfra sig lod fornemme.
Lig herolden, der gaar forud.
Mer og mer sig nærmed røsten,
Indtil ammen selv sig viste
Paa den steile sti forneden,
I en langsom stigen-opad,
Støttet fast paa pleiesønnen.
Endelig hun høstede lønnen
For sin møie: helt ved maalet
Stod hun høit paa fjeldterrassen
Med sin Benedikt ved haanden,
Der ei mer forsagt med taarer
(Som i grotten nys), men freidig
Saa sig om til alle sider
Med begeistrings glød paa kinden,
Fyldt af troens mod i aanden.
Ved hans side stum og stille
Stod forventningsfuld Cyrilla.
Mens omkring sig, spændt opmærksom,
Hun med aabne øine stirred.
Snart dog træt af denne stirren
Fæstet spørgende hun blikket
Paa sin følgesvend og lagde
Haanden venlig paa hans skulder,
Mens hun venlig tog tilorde:

A m m e n.

Saa, nu staar vi da heroppe,
Lille Benedikt! og trøstet,
Ja med rosenskjær paa kinden,
Gudskelov igjen jeg ser dig.
Glem kun taaren og fortæl mig,
Hvor det syn nu er, som her mig
Alle spørgsmaal skulde spare
Og det hele mig forklare.
Op og ned — tilhøre, venstre —
Rundt jeg ser — men intet ser jeg,
Hvorned jeg det allermindste
Mig forklarer, og hvorned jeg
En bekymret sjæl gjør rolig.

B e n e d i k t.

Ser du ei Campagnen for dig,
Ei latinerfolkets bolig?

A m m e n.

Godt jeg ser den!

Benedikt.

Naar du følger
Hist med øiet solens nedgang,
Ser du da ei midt paa sletten,
End belyst af dagens stjerne,
Byen Rom, der halv sig dølger,
Halv sig viser i det fjerne?

A m m e n.

Rom jeg ser, som mange gange
Just fra denne plet jeg saa den.

Benedikt.

Og vil mer du da forlange?
Her er synet!

A m m e n.

Hvadformoget!
Vil du have mig tilbedste?
Skal jeg slæbes op ad bakke
For at se Campagnen og det
Fjerne glimt af hovedstaden
Med dens buer, kupler, søiler,
Som jo tusend gange bedre
Hjemme jeg kan se paa gaden?

Benedikt.

O Cyrilla! Ingensteder,
Naar jeg Herrens hjem undtager,
Ingensteder rundt paa jorden
Møder du et syn som dette.

A m m e n.

Hvilket? — Hvor? — Paa denne slette?

Benedikt.

Just paa denne — skuepladsen
For de gamle romerdyder,
For et liv i kraft og storhed,
Som det aldrig seet er vorden
Og vel aldrig mer skal findes.

A m m e n.

Nu forstaar jeg — det var synet!
Her det gamle Rom du mindes,
Det, hvorom saa tidt du taler.

(Fortsættes.)

Indenlandske efterretninger.

Til Hammerfests brandlidte har keiser Wilhelm skjænket 10,000 mark (næsten 8900 kr.).

Forlis. En svensk fiskerskøite kantrede i stormen i lørdags ved Egersund; dens besætning paa 8 mand omkom. — Skonnert „Elisabeth“ af Skien er indbragt til Mandal fuld af vand og forladt af mandskabet, hvis skjæbne er ukjendt. — Skonnert „Diktator“ af Stavanger er bleven læk og forlist i Atlanterhavet. Bark „Eva“ af Brevig er bleven vrug ved Goose Island. Begges mandskaber reddedes. Ligeledes er „Skjoldmøen“ af Drammen forlist.

Uvorn kjørsel ned fra Holmekollen kostede to mænd livet; et par andre blev noget forslaaede.

176 udvandrere afgik forrige fredag med „Montebello“ ifredags bortførte „Island“ 136 passagerer herfra, hvoraf dog flere var hjemvendende turister.

Udenlandske efterretninger.

Paa pavens tilskyndelse vil der i næste maaned i Lüttich blive afholdt en katholsk international socialkongres — ikke en katholsk socialistkongres, som et „klogt“ herværende blad har fortalt.

Katholske missionærer af Palottis kongregation, der har virket navnlig i Brasilien, er i disse dage afgaaede til Kamerun.

Ligbrændingen har været under behandling paa lægekongressen i Berlin, hvor man kom til det resultat, at den nyere tids undersøgelser har vist uholdbarheden af de videnskabelige grunde, man har fremsat til forsvaret for ligbrændingen og imod jordfæstelsen.

Dom er fældet over ophavsmændene til de i Konstantinopels skismatisk-armeniske kirke stedfundne blodige optøier. En mand er dømt til døden; 18 er idømte 6—15 aars tugthus.

En baptistprest Siemens er bleven idømt en uges fængsel for at have forvoldt en ung piges død ved at gjendøbe hende i for koldt vand.

Til lokomotiver har man i opfindelsernes land — Amerika — begyndt at anvende drivjul, der istedenfor rund omkreds har en mangesidet. De giver maskinen en meget forøget trækkekraft uden at berøve den ro i bevægelsen.

Stemme hvirvelstorme har i slutningen af juli og i august atter anrettet ødelæggelser i Nordamerika med tab af mange menneskeliv. Til afveksling har det nordvestlige Frankrige i mandags og Jura i tirsdags havt besøg af den samme uhyggelige gjest.

Ved sammenstyrtning af et hus under opførelse i Petersborg mistede 8 arbejdere livet; flere saaredes.

Ekspllosion i en sæbefabrik i Rhode-Island har dræbt over 20 mand og saaret mange. — En ovn med smeltet jern i Joliet er sprængt; 5 mand dræbtes, andre fik brandsaar.

Nedbrændt er landsbyen Sirod i Jura, ligeledes byen Austin i New-York og Westluga i Rusland; i sidstnævnte stad gik ogsaa domkirken op i luer.

En jernbaneulykke ved Quincy (Boston) har kostet henved 20 personer livet.

Brand opkom i en Volga-damper ved Nischni-Nowgorod; nogle, som sprang i vandet, druknede.

En skovbrand af stor udstrækning raser ved Marseille.

Blandinger.

Voi, voi! „En typograf, som Jesus har frelst og frigjort, søger arbejde. Billet o. s. v.“ (Bymissionæren.)

Morgenbladisk visdom. „Mrgbl.“ skrev i søndags om de stedfundne helbredelser ved valfartsstedet Lourdes og sagde ved denne leilighed: „Processionen anførtes af biskopen i Tarbes og Nancy, og denne førte med sig 1700 pilegrimme fra Lothringen.“ Uheldigvis findes slet ingen biskop af Tarbes og Nancy, for medens sidstnævnte by ligger i Nordfrankrige, er Tarbes distriktet ved den spanske grænse.

Den vermlandske prest Arrhønborg, hvis ualmindelige karrighed for en tid siden bevægede hans hustru til at søge skilsmisse, fik nylig ved en visitats i Fyksånde en reprimande af sin foresatte, biskop Rundgren. Nogle timer efter, skriver Karlst. Tidn., saaes den moderne barfodmunk at vandre den henved 4 mil lange vei til sit hjem, som sedvanlig bærende sine støvler paa skulderen.

Rettelse. Nr. 32 sp. 1, l. 3 „forbedret“, læs „forandret“.